

Domovinski rat

Nuštar u Domovinskom ratu

Nuštar ljeta Gospodnjeg 1990. bijaše bogato, predivno slavonsko selo, prostrto između rijeke Vuke i dvorca obitelji Khuen Belasi. Pobjedom hrvatske opcije na demokratskim izborima u svibnju 1990. godine dobili smo hrvatsku državu. Tisućljetni san hrvatskog naroda bio je na pomolu svog ostvarenja. Tih svibanjskih dana Nuštarcu su živjeli u zanosu i nadi, kako će i oni graditi i živjeti sretno u svojoj državi Hrvatskoj.

Dođe i krvavi Uskrs 1991. Na Plitvicama su pale prve hrvatske glave. Krvavi pir je počeo. *Jeza je* ušla u domove nuštarske. Počela je potraga za oružjem, do kojeg se vrlo teško dolazilo. Drugi svibanj. Dan kada je za nas Slavonce i Nuštarcе definitivno počeo rat. Toga dana u četničkom leglu, Borovu Selu, je ubijeno dvanaest hrvatskih policajaca. Dvojica su bili Nuštarcu. To su bili pokojni Stipan Bošnjak, načelnik policijske uprave Vinkovci i Zdenko Perica hrvatski policajac. Tih dana tuga je obavila Nuštar kao nikad do tada. Ali to nisu bile zadnje žrtve, još ih je četrdeset i osam palo u nesreći koja je slijedila.

Nuštarcu su počeli pripreme za obranu. Poslije 2. svibnja mještani sela su se spontano skupljali u centru sela, organizirali noćne straže, a oružja je bilo vrlo malo. Glavnina naoružanja sastojala se od lovačkih pušaka i dvadesetak kalašnjikova rezervne policije iz sas tava vinkovačkog MUP-a. Protuoklopnih sredstava *uopće* nismo imali. Možemo slobodno reći da je napetost u selu bila gotovo panična. Ljudi su skakali na svaki pucanj u selu ili detonaciju iz susjednih sela. Početkom lipnja formiran je i prvi vod Zbora narodne garde sastavljen od dobrovoljaca. Borbena vozila tadašnje JNA često su prolazila kroz Nuštar u svojim tobože mirovnim posredovanjima. Svaki put su ih pratile budne oči nuštarskih dobrovoljaca. Jednom prilikom oklopna motorizirana kolona JNA je htjela ići u Vukovar preko Bršadinna cestom koju su nuštarski gardisti blokirali. JNA je bila prisiljena poslušati Nuštarcе, koji su s kalašnjikovima u rukama okružili kolonu, i ići u Vukovar preko Bogdanovaca, ceste koju je držala hrvatska policija. To su bili počeci vojnog otpora prema srpskoj JNA, u Nuštru. Taj nuštarski odred je kasnije prerastao u vojnu formaciju koja je brojila nekoliko stotina ljudi i bila okosnica obrane Nuštra.

A Vukovar već gori. Mještani Nuštra su sa zebnjom osluškivali tutnjavu granata iz pravca Borova i Vukovara. Život u selu se potpuno promijenio. Straže su danonoćno bdjele i čuvale selo.

I, u noći, 23. srpnja iz susjednog Pačetina poslana je prva granata na Nuštar. Tada je ranjen jedan mladić.

Tih dana se počeo smanjivati broj mještana. Ljudi su mahom odlazili u Madarsku, sklanjali stare i nejakе. četnički napadi na Vukovar bili su sve žešći. Mnogi hrvatski sinovi tih su dana prošli kroz Nuštar, hitajući u obranu Vukovara. Cesta, koja je čitavo vrijeme rata bila žila kucavica za Vukovar, vodila je preko Nuštra na Marince, Bogdanovce pa na Lužac. Ti mladići su uglavnom išli autobusima, s lakim naoružanjem i čvrstom voljom za obranu Hrvata i svoje zemlje. Mnogi se nisu vratili. Nuštar je sve više nalikovao Vukovaru. Topnički napadi na seoske kuće, neudžne civile bili su svakodnevnim, podmukli i iznenadni, tako da je svaki put bilo žrtava. Gotovo svakog sunčanog dana su nadlijetali avioni probijajući zvučni zid, plašeći tako preostalo stanovništvo. Ali nisu ni Nuštarcu stajali skrštenih ruku. U selo nije mogla ući ni muha. »Novopečeni« gardisti, istina slabo naoružani, danonoćno su kontrolirali sve prilaze selu. Kad su četnici uvidjeli da uz pomoć minobacača i plašenjem avionima nisu uspjeli rastjerati mještane, onda su počela gotovo svakodnevna raketiranja iz aviona kojima smo nekoć mahali. Ni to im nije bilo dovoljno, pa su 22. rujna u popodnevnim satima bacili na Nuštar i tzv. »kmaček«. To su bombe od 250 i 500 kilograma težine. Nekoliko stoljetnih šokačkih kuća je zauvijek nestalo. Rušili su nam i štagljeve. štale i trijemove, sve ono što smo najviše voljeli, gdje smo rasli, zaljubljivali se, ženili i umirali.

Početak je listopada, mještani Nuštra su uglavnom evakuirani. Pred najtežim smo danima u povijesti Nuštra. Četnici su zauzeli sva sela na liniji Mirkovci - Šid. Već spomenuta cesta Nuštar, Marinci, Bogdanovci, Vukovar bila je na udaru, da bi 2. listopada padom Cerića i Marinaca bila presječena. U Bogdanovcima u potpunom okruženju ostalo je oko 150 hrvatskih vojnika, a i sam Vukovar je bilo konačno odsječen. Užasno je bilo tih dana. Kiša je padala dan-noć. Jecala je Slavonija, a četničke su grdosije gazile i palile sve pred sobom. Crni dim je sukljao iz Cerića, Marinaca, s ekonomije Henrikovci uz istodobno zaglušujuće detonacije četničkih granata. U Nuštru je bilo 3 do 4 stotine loše naoružanih hrvatskih vojnika. Bilo je pitanje koliko će Nuštar izdržati. Padom Cerića i Marinaca Nuštar se našao u poluokruženju. Jedina veza sa svijetom bila je cesta za Vinkovce.

Prvi tenkovski napad na Nuštar bio je 3. listopada, navečer, uz strahovitu topničku pripremu. A topnička priprema izgledala je ovako: tri dana i tri noći položaji oko sela i samo selo tučeno je minobacačima 82 i 120 mm, VBR-ima tipa "oganj" i "orkan", haubicama 105 i 155 mm, bestrajnim topovima, tenkovskim topovima, protuavionskim topovima 20 i 30 mm, PAM-ovima i streljačkim naoružanjem svih kalibara. Nuštar se već tada nije mogao prepoznati. Ipak su hrvatski borci spremno dočekali dva srpska tenka i dva transportera, pustili ih u selo i priručnim protuoklopnim sredstvima uništili jedan tenk i jedan transporter. To je bilo prvo četničko bježanje iz Nuštra. Za većinu boraca, to je bilo vatreno krštenje. Naše žrtve su dva ubijena mještanina. Četnici su ih ubili pri povlačenju. Poslije toga je slijedio nevideni topnički napad iz svih spomenutih kalibara. Hrvat ska vojska je ušla u podrumе i sa zebnjom u srcu čekala slijedeći tenkovski napad. Uslijedio je 5. listopada. Kiša je prestala, bilo je sunčano jesenje jutro. Topnički napadi su prestali i hrvatska vojska se izvukla iz skloništa da se nadiše svježeg zraka u vidi da li ima još ijedna čitava kuća poslije tih tri tisuće ispaljenih projektila protekle noći. Bila je neobična tišina. Pomislio sam, možda nas ostave na miru. A onda se čula zapovijed: "Na položaje, evo ih!". Počela je odsudna bitka za Nuštar. Bilo je to između 9 i 10 sati prije podne iz pravca Marinaca, Cerića, Henrikovaca krenulo je preko 50 tenkova i transporterа, pet stotina do tisuću pješaka na Nuštar. Počela je paklena pucnjava s obje strane. Na ulazu ih je dočekao jedan bestrajni top koji nije bio dovoljan da zaustavi tolike tenkove, bilo je pitanje trenutka kad će prodrjeti u samo selo. A onda je proradila. "maljutka", vodena sigumom rukom hrvatskog vojnika pok. Andrije Andabaka, koji je uništio dva tenka i usporio napredovanje četnika. Spominjemo pok. Andriju, koji je svoj život položio na oltar domovine, ali je prije toga uništio 32 srpska tenka, kao simbol otpora Nuštra prema agresoru. Trebalo bi nam puno papira ako bismo htjeli nabrojiti sve nuštarske heroje, zato ih ovaj put nećemo poimence spominjati, neka nam ne zamjere. Srpski su tenkovi ušli u selo, neprestano pucajući oko sebe, rušeći i paleći ono što su vrijedni Nuštarcu stoljećima gradili i uređivali. Prodirali su prema centru sela, dok je srpska pješadija, »beli orlovi« i »arkanovci«, ubijala sve pred sobom i zauzimala više krovove gdje su postavljali mitraljeze i snajperiste. Tom jedinom cestom od Vinkovaca oko podne počelo nam je pristizati pojačanje. Dijeljene su nam i »zolja« koje smo mnogi prvi put vidjeli. Ne mogu točno reći koliko je bilo hrvatskih vojnika u selu. Ali znam da ih je bilo iz cijele Hrvatske, i iz Varaždina, i Rijeke i »Tigrovi« iz Zagreba i Treća osječka, i 109. i još dobrovoljaca izvan formacije. Želim ovom prilikom svim majkama, čiji su sinovi ostali ležati po našim sokacima u svojim najljepšim godinama, zahvaliti i odati najveće moguće priznanje. I kad je izgled alo da Nuštar pada u četničke ruke, ta hrvatska mladost nošena nevidenom hrabrošću, priručnim protuoklopnim sredstvima, kao što su »zolja«, »ose« i ručni bacači, uništila je deset tenkova T-84, desetak transporterа i istjerala četnike iz Nuštra. Bila je to veličanstvena pobjeda. Bitka je završila u većemjim satima, oduševljenje među hrvatskim borcima bilo je neizrecivo, bilo je i povika da se ide u proboj na Vukovar.

A Nuštar je gorio. Više od dvjesto kuća je plamtjelo uz pucanje građe i rušenje krovova. Nismo puno slavili, pola sata poslije bitke četnici izluđeni ovim porazom navalili su topovskim projektilima ponovo na Nuštar. Hrvatska vojska se zavukla u podrumе i odmarala čekajući novi dan. Na sam dan bitke četnici su zaklali pet žena i jednog muškarca. Osvanuo je 6. listopada, mirno jutro, sunčano kao da nije rat. A onda avioni. Ne znam točno koliko kasetnih bombi i raketa je ispaljeno na sada već totalno srušeno selo. Selo je izgledalo stravično. leševi životinja i ljudi po kanalima, stotine svinja, krava koje su besciljno lutale ulicama srušenog ali slobodnog hrvatskog sela.

Ova bitka za Nuštar je bila vrlo važna; kasnije će se vidjeti da je bila još važnija za obranu ovog dijela Slavonije.

Nama je bilo teško, ali ono što se krajem listopada 1991. dešavalo u Vukovaru bilo je jezivo. Dan i noć smo iz Nuštra slušali kako »mrve« Vukovar, a nismo imali snage da im pomognemo. Ipak 13. listopada pokušao je proboj preko Marinaca, koji je neuspješno završio s petnaest mrtvih i s preko četrdeset ranjenih hrvatskih vojnika.

A onda i pad Vukovara. Mnogi Vukovarci su našli spas u Nuštru probivši srpski obruč, mnogi nisu uspjeli i grobovi njihovi Bog zna gdje su.

Božić te 1991. godine su nam čestitali naša »braća« po Hristu s tri tisuće teških projektila, ali nismo se puno nervirali jer je sve bilo srušeno. Neki računi govore da je do kraja 1991. godine Nuštar dobio preko 100.000 teških projektila. Nuštar je uz sva materijalna stradanja dao 50 života, preko 120 ranjenih, 22 teška invalida. Relativni mir u 1992. Nuštarcu su proveli u nadčovječanskim naporima obnove sela i stvaranja života dostojnog čovjeka. Pomoć domovinske i iseljene Hrvatske je vrlo velika i na tome im velika hvala. Hrvati Nuštra čistog obraza pred Bogom i ljudima čekaju oslobođenje cijele Hrvatske i bolje dane u vječnoj nam domovini Hrvatskoj.

